

Т.Д. Кривошлик,
к.е.н., доц., професор кафедри банківської справи та страхування,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
tatiana.dk@ukr.net

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ СТРАХОВОГО РИНКУ

Страховий ринок є важливою частиною фінансового ринку та виконує функцію фінансового стабілізатора, покликаною забезпечити сталий розвиток економіки нашої країни. У сучасних умовах розвитку фінансової системи важливого значення набуває підвищення рівня фінансової безпеки страхового ринку загалом та окремих його складових, а відтак, фінансової безпеки держави та національної безпеки в цілому. Проте сучасний розвиток страхового ринку, в умовах спалаху коронавірусу *COVID-19* та воєнного стану, характеризується неоднозначними тенденціями. Відповідно його роль у формуванні фінансової безпеки держави щодо захисту інтересів суб'єктів господарювання та населення є недостатньою.

Зауважимо, що фінансову безпеку у сфері страхування зазвичай розглядають як фінансову безпеку страхового ринку та страхової компанії. Причому фінансова безпека усіх страховиків лежить в основі фінансової безпеки страхового ринку.

Нині відсутнє єдине усталене визначення поняття «фінансова безпека страхового ринку». Існуючі формулювання цього поняття відображають окремі аспекти фінансової безпеки ринку і не можуть претендувати на її однозначне та виключне трактування. Це поняття як дефініція розглядається під різним кутом окремими науковцями. Так, на думку Барановського О.І., «фінансова безпека ринку страхових послуг загалом і конкретної страхової організації» це «такий рівень забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би змогу їм у разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування» [1].

Бабець І.Г. та Жабинець О.Й. під фінансовою безпекою страхового ринку вбачають «такий стан системи страхування, який забезпечує формування стійкого попиту на страхові послуги, фінансову надійність страхових організацій та гарантованість ними виплат за укладеними договорами страхування» [2, с. 224].

На наш погляд, фінансова безпека страхового ринку – це універсальне поняття, що відображає захищеність усіх суб'єктів ринку. Фінансову безпеку страхового ринку доцільно розглядати як стан фінансової захищеності усіх учасників страхових відносин, забезпечений з використанням комплексу заходів, спрямованих протидіяти існуючим і потенційним загрозам, ліквідувати їх негативні фактори впливу та забезпечити стійкість ринку.

Загроза фінансовій безпеці страхового ринку – це реальна чи потенційна можливість прояву деструктивного впливу різних факторів на фінансовий стан і розвиток учасників страхових відносин, наслідком яких є збитки.

Аналіз спеціалізованої літератури свідчить, що немає єдиного підходу до визначення загроз страхового ринку. Нині це питання перебуває у стадії свого розвитку, спільно з розвитком загальної теорії безпеки. Узагальнюючи наявні підходи до групування чинників впливу на фінансову безпеку страхового ринку варто виділяти його зовнішні та внутрішні загрози. Так, серед зовнішніх загроз виділимо такі:

- соціально-економічна нестабільність в країні;
- форс-мажорні обставини (у тому числі, воєнні дії);
- недосконалість державної фінансової політики;
- нерозвинутість і циклічність розвитку фондового ринку;
- кризи вітчизняної фінансово-кредитної системи та на світових фінансових ринках;

- зниження рівня зайнятості та розміру реального середньомісячного доходу населення;
- низькорентабельні та збиткові підприємства;
- низький рівень платоспроможного попиту частини населення та суб'єктів господарювання;
- високий рівень інфляції;
- недосконале законодавчо-правове забезпечення фінансових і страхових відносин;
- значний податковий тиск;
- низький рівень страхової культури;
- значна різниця співвідношення доходів найбільш і найменш забезпеченого населення.

До внутрішніх загроз, які впливають на фінансову безпеку страхового ринку варто віднести такі:

- низький рівень капіталізації окремих страхових компаній;
- неефективний менеджмент страховиків;
- недостатній рівень кваліфікацій персоналу страховиків;
- незбалансована структура страхових портфелів;
- неадекватність систем управління ризиками;
- недостатній обсяг сформованих страхових резервів та їх неефективне розміщення;
- банкрутство страхових компаній;
- неефективність функціонування саморегулювних організацій страхового ринку;
- шахрайські дії з боку страхувальників та інших суб'єктів;
- залежність страховиків від іноземних джерел фінансування;
- недостатній рівень технологічних інновацій;
- наявність кептивних страхових компаній;
- недостатня фінансова результативність діяльності страховиків;
- обмеженість фінансових, матеріальних, трудових ресурсів у межах прийняття та реалізації стратегічних рішень страхових компаній;
- незбалансованість найважливіших компонентів інституційного механізму щодо планування, ціноутворення, матеріально-технічного постачання, дій та моделей економічної поведінки страхових компаній.

Ці небезпеки можуть мати як позитивний стимулюючий вплив (фактори-стимулятори), так і негативний дестабілізуючий вплив (фактори-дестимулятори) на фінансову безпеку страхового ринку, вони можуть бути об'єктивними і суб'єктивними.

Загальними рисами загроз фінансової безпеки страхового ринку є їх суперечливість, альтернативність, невизначеність і неоднорідність за формами свого прояву. Для уникнення можливої невизначеності важливо знати усі джерела таких загроз. Умови прояву кожної конкретної небезпеки зазвичай відбуваються неоднаково, завжди має місце випадковість її настання та варіативність наслідків. У зв'язку з цим неможливо однозначно прогнозувати очікувані результати негативного впливу загрози на ринок. Тому з метою визначення можливості та причин прояву загроз фінансовій безпеці усіх учасників страхового ринку доцільно використовувати різні методи, зокрема: нормативно-правові, фінансово-економічні, технологічні, інфраструктурні та соціально-психологічні. Їх застосування буде сприяти ідентифікації та своєчасним заходам протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам, мінімізації їх наслідків фінансовій безпеці страхового ринку та посиленню його фінансового потенціалу в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: [монографія]. Київ: Фенікс, 1999. 338 с.
2. Бабець І.Г., Жабинець О.Й. Інтегральна оцінка безпеки страхового ринку України. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С. 223-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_2_38.